

здійснення науково-технічного імпорту;

$K_{0(1)}$ – абсолютні капіталовкладення, відповідно, до і після здійснення науково-технічного імпорту;

E_n – нормативний коефіцієнт рентабельності капіталовкладень.

Таким чином, використання розроблених нами показників допомагає здійснити комплексний фактичний аналіз ефективності зовнішньоекономічної діяльності машинобудівного підприємства, що дозволяє виявити слабкі місця і причини недоліків діяльності на зовнішньому ринку та, на основі отриманих результатів, розробити практичні рекомендації для покращення роботи механізму управління зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

Література

1. Авдеенко В. И. Производственный потенциал промышленного предприятия / В. И. Авдеенко, И. В. Котлов. – М. : Экономика, 1989. – 239 с.
2. Збаражская Л. Макропропорции украинской промышленности и приоритетные задачи промышленной политики / Л. Збаражская // Экономика Украины. – 2000. – № 5. – С. 19–27.
3. Кормнов Ю. Внешнеэкономические аспекты развития машиностроительного комплекса / Ю. Кормнов // Экономист. – 1996. – № 6. – С. 18–27.
4. Макогон Ю. В. Управление международной конкурентоспособностью предприятий (организаций) / Макогон Ю. В., Гохберг Ю. А., Чернега О. Б. – Донецк : ДонНУ, 2003. – 278 с.

Надійшла 11.08.2011

УДК 330.322

Г. В. ЄФІМОВА, О. В. ПАЩЕНКО

Національний університет кораблебудування ім. адмірала Макарова, м. Миколаїв

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ ОЦІНКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВ СУДНОБУДУВАННЯ

Проведене дослідження основних показників господарської діяльності підприємств суднобудування. В статті систематизовано фактори інвестиційної привабливості суднобудівних підприємств. Визначено вагомість їх впливу на узагальнюючий показник інвестиційної привабливості.

Research of basic economic indicators of shipbuilding enterprises activity was conducted. The factors of investment attractiveness of shipbuilding enterprises are systematized in the article. Certainly ponderability of their influence on the summarizing index of investment attractiveness.

Ключові слова: інвестиційна привабливість, суднобудування, фактори інвестиційної привабливості, інвестиційна активність, інтегральний показник інвестиційної привабливості.

Постановка проблеми. В умовах жорсткості конкуренції на світовому ринку суднобудування, посилення вимог замовників до якості, вартості та строків виконання робіт найважливішою задачею менеджменту суднобудівних підприємств є формування стратегії досягнення і підтримання високого рівня інвестиційної привабливості. Ця тема є актуальною через недостатню повноту дослідження її аспектів з боку оцінки інвестиційної привабливості підприємств суднобудівної галузі. Інвестиційна діяльність в суднобудуванні Україні характеризується нестабільністю та низькою активністю інвесторів, що пов'язано з досить високим рівнем інвестиційного ризику. Але при цьому інвестиційна діяльність окремих підприємств суттєво розрізняється. Для порівняння інвестиційної привабливості окремих підприємств необхідно, перш за все, сформулювати систему чинників, які впливають на рівень інвестиційної привабливості суднобудівних підприємств.

Проте, існуючі підходи до оцінки інвестиційної привабливості підприємства потребують удосконалення, зокрема урахування особливостей окремих видів економічної діяльності підприємств, для яких проводиться така оцінка. Тому формування обґрунтованої методичної бази оцінки інвестиційної привабливості суднобудівних підприємств є питанням, яке потребує ретельного дослідження та вирішення.

Аналіз останніх наукових досліджень з досліджуваної проблеми та визначення питань, що не вирішені. Питання оцінки інвестиційної привабливості підприємств, дослідження сутності самого поняття інвестиційної привабливості, визначення впливу факторів зовнішнього та внутрішнього середовища на її рівень, розробка методологічних підходів та методик оцінювання широко висвітлювалися у наукових працях багатьох вітчизняних та закордонних учених, зокрема, І.А. Бланка, А.О. Сліфанова, Т. Коупленда, А.А. Пересади, Р.М. Скриньковського, Г.О. Харламової, Д.М. Черваньова, У. Шарпа, С.В. Юхимчука, О.М. Ястремської та ін.

Метою дослідження є виявлення та систематизація факторів інвестиційної привабливості суднобудівних підприємств, визначення вагомості їх впливу на узагальнюючий показник інвестиційної привабливості.

Викладення основного матеріалу. Серед множини чинників, які зумовлюють відмінність у обсягах інвестування в окремі підприємства суднобудування та, як наслідок, відмінності в темпах розвитку цих підприємств, можна виділити такі основні:

- 1) інвестиційна активність підприємства;
- 2) економічний потенціал підприємства;
- 3) результативність діяльності підприємства;
- 4) фінансова стійкість підприємства.

Усі перераховані чинники мають однаковий напрям дії – покращання інвестиційної привабливості підприємства та зниження ризику інвестування.

Оцінка інвестиційної привабливості підприємства проводиться на основі показників, які характеризують досягнутий рівень економічного розвитку та інвестиційної діяльності. Така оцінка може вважатися об'єктивною, тому що враховуються вже досягнуті параметри, які з одного боку характеризують певний рівень економічного розвитку, а з іншого визначають передумови подальшої інвестиційної діяльності. В силу сталості багатьох факторів розвитку результати оцінки інвестиційної привабливості звичайно не схильні до різких змін і результати проведеної оцінки можуть бути використані при розробці стратегії інвестування або при довгострокових прогнозах розвитку суднобудування в цілому.

Для оцінки ступеню інвестиційної привабливості потрібно виміряти та узагальнити результати впливу окремих чинників. Вплив кожного з наведених чинників вимірюється низкою показників, рівень та динаміка яких визначають зміну інвестиційної привабливості суднобудівного підприємства.

Для характеристики інвестиційної привабливості пропонується розраховувати та вивчати конкретні аналітичні показники. До системи показників, що характеризують інвестиційну привабливість суднобудівних підприємств, включаються всі показники, що входять до складу інтегрованого показника, запровадженого Методикою інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій, затвердженою наказом Агентства з питань запобігання банкрутству № 22 від 23.11.1998 р. Але дана методика не враховує показників інвестиційної активності, що не відображає в повній мірі досвід інвестиційної діяльності того чи іншого підприємства [2].

Інвестиційну активність суднобудівного підприємства пропонується оцінювати на основі наступних аналітичних показників (табл. 1):

Таблиця 1

Інвестиційна активність суднобудівних підприємств м. Николаєва

Підприємство	Загальна сума інвестицій, млн грн.	Темп приросту інвестицій за останній рік, %	Введення в дію нових основних засобів, млн грн.	Придбання (створення) нематеріальних активів
ВАТ «Суднобудівний завод «Ліман»	1042,8	230	1030	12,8
ВАТ «Чорноморсуднопроект»	1586,3	-25,7	1368,3	16,1
ПАТ "Николаївський суднобудівний завод "Океан"	18023,6	78,4	12379,3	506
ДАХК «Чорноморський суднобудівний завод»	4008	84,7	3964	44
ДП «Суднобудівний завод ім. 61 комунара»	20,6	-95,5	20,6	0

– загальна сума інвестицій – характеризує розвиток та структуру інвестиційної діяльності підприємства і є основним показником, який відображає рівень інвестиційної активності та ступінь ризику;

– темп приросту інвестицій за останній рік – характеризує динаміку інвестиційної діяльності підприємства і відображає зміни ризику інвестування з точки зору інвесторів;

– введення в дію нових основних засобів – відображає освоєння інвестицій в основний капітал, як результат процесу інвестування;

– придбання (створення) нематеріальних активів – характеризує інноваційний розвиток підприємства та передумови подальшого розвитку.

Усі показники можна розділити на дві групи в залежності від напряму впливу на рівень ризику регіональних інвестицій. Якщо зростання числового параметру показника збільшує рівень інвестиційної привабливості – це фактор прямої дії. Якщо зростання числового параметру показника зменшує інвестиційну привабливість підприємства – це фактор зворотної дії. Показники, що включаються у розрахунок рівня інвестиційної привабливості суднобудівних підприємств майже всі відображають фактори прямої дії. Тільки два показники – коефіцієнт зносу основних засобів та співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості – відображають вплив факторів зворотної дії.

Проте не всі фактори мають однаковий вплив на рівень інвестиційної привабливості підприємств. Так, в своїй роботі □1□ І.О.Бланк визначає, що найбільш вагомим чинником є рівень інвестиційної активності (35%), а результативність діяльності підприємства – найменше впливає на інвестиційну привабливість (15%). Водночас, в Методиці інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та

організацій [2] найбільшу увагу приділено групі показників фінансової стійкості та прибутковості. Відповідно до комплексного підходу визначення інвестиційної привабливості підприємства, запропонованого рейтинговим центром «AK&M» в Центральному федеральному окрузі Російської Федерації [3], пропонується використовувати лише дві групи показників – ефективності діяльності підприємства та платоспроможності, надавши їм вагомість 0,6 і 0,4 відповідно.

Узагальнюючи досвід оцінки інвестиційної привабливості і враховуючи те, що розроблена система чинників дещо відрізняється від існуючих, пропонується змінити значення вагомості впливу окремих груп чинників.

Для оцінки інвестиційної привабливості суднобудівних підприємств пропонується використовувати наступну значущість окремих елементів:

- інвестиційна активність підприємства – 15%;
- економічний потенціал підприємства – 35%;
- результативність діяльності підприємства – 25%;
- фінансова стійкість підприємства – 25%.

Показники, які характеризують дію факторів і використовуватимуться при оцінці інвестиційної привабливості підприємств, носять переважно стабільний характер. Тому періодичність такої оцінки може складати 3-4 роки, а для прийняття рішень в інвестиційній діяльності підприємств можна використовувати дані за попередні періоди, тому що рівень привабливості різко не зміниться.

Урахування визначених факторів інвестиційної привабливості дозволить підвищити обґрунтованість інвестиційних рішень в питанні диференціації за конкретними підприємствами та створить умови для здійснення більш ефективної діяльності інвесторів.

Результати аналізу інвестиційної привабливості суднобудівних підприємств Миколаївської області, проведеного за методикою [4], наведені в табл. 2.

Таблиця 2

Групування суднобудівних підприємств Миколаївської області за рівнем інвестиційної привабливості

Групи підприємств	Підприємства	Величина інтегрального показника
Висока інвестиційна привабливість	-	
Середня інвестиційна привабливість	ПАТ "Миколаївський суднобудівний завод "Океан"	0,56573
	Миколаївський суднобудівний завод «Наваль»	0,41103
	ВАТ «Чорноморсуднопроект»	0,38521
Низька інвестиційна привабливість	АХК «Чорноморський суднобудівний завод»	0,24396
	ВАТ «Суднобудівний завод «Лиман»	0,23852
	ВАТ «Суднобудівна верф «Меридіан»	0,18332
	ДП «Суднобудівний завод ім. 61 комунара»	0,17719

У результаті проведених розрахунків встановлено, що до групи підприємств з високою інвестиційною привабливістю не можна віднести жодне з розглянутих. Найбільш привабливими підприємствами для інвестування з розглянутих є підприємства з середнім рівнем інтегрального показника: ПАТ "Миколаївський суднобудівний завод "Океан", Миколаївський суднобудівний завод «Наваль», ВАТ «Чорноморсуднопроект». Ці підприємства знаходяться на найменшій відстані від створеного еталону.

Низький рівень привабливості мають АХК «Чорноморський суднобудівний завод», ВАТ «Суднобудівний завод «Лиман», ВАТ «Суднобудівна верф «Меридіан», ДП «Суднобудівний завод ім. 61 комунара». Реалізація інвестиційних проектів на даних підприємствах рекомендується винятково після детальної перевірки бізнес-планів.

Рівень інвестиційної привабливості відображає поточний стан підприємства і, певною мірою, ризик інвестування в проект, тому має бути врахований при прийнятті інвестиційних рішень в комплексі з критеріями економічної ефективності.

Висновки. У ході аналізу інвестиційної діяльності підприємств суднобудування в Україні та Миколаївському регіоні були виявлені фактори, які впливають на рівень інвестиційної активності та ступінь ризику інвестиційної діяльності підприємств. Усі чинники, що змінюють ризик інвестицій в окремі регіони, поділяються на чотири групи в залежності від макроекономічних показників, рівень яких вони враховують. Звичайно, що не всі фактори мають однаковий напрям дії, що слід враховувати при проведенні оцінки ризику регіональних інвестицій, тому запропоновано поділити їх на дві групи – фактори прямої дії, які знижують ризик, та фактори зворотної дії, які його підвищують.

Також визначено, що не всі фактори мають однаковий ступінь впливу на ризик регіональних інвестицій. Запропоновано встановити значущість для кожної групи факторів з урахуванням впливу, який ці фактори мають на рівень ризику регіональних інвестицій.

Література

1. Бланк И. А. Основы инвестиционного менеджмента. В 2 т. Том 1 / И. А. Бланк. – К. : Омега-Л, Ника-Центр, 2008. – 662 с.
2. Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій. Затверджена наказом № 22 від 23.11.1998 р. / Агентство з питань запобігання банкрутству. – Офіц. вид. – К. : Парлам. вид-во, 1998. – (Бібліотека офіційних видань).
3. Рейтинг инвестиционной привлекательности предприятий центрального федерального округа [Електронний ресурс] / Рейтинговый центр "АК&М" – 2008. – Режим доступу : <http://www.bre.ru/risk/15619.html>
4. Пащенко О. В. Оцінка інвестиційної привабливості будівельних підприємств / О. В. Пащенко, К. О. Калашніков // Економіка: проблеми теорії та практики. Збірник наук. праць. – Дніпропетровськ, 2008. – Вип. 237, т. IV – С. 995–1001.

Надійшла 17.08.2011

УДК 658.51:658.589:621

В. Й. ЖЕЖУХА

Національний університет «Львівська політехніка»

МЕТОД ОЦІНЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОСТІ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ПРОЦЕСІВ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

У статті розроблено метод оцінювання інноваційності технологічних процесів машинобудівних підприємств, який ґрунтується на виокремленні системи економічних та технологічних показників, котрі агрегуються в єдиний інтегральний показник, що дає змогу кількісно оцінити інноваційність при прийнятті відповідних управлінських рішень, а також створює передумови для формування рейтингу технологічних процесів за рівнем їх інноваційності.

In the article the method of technological processes innovativeness evaluation on machine-building enterprises is developed. It is based on the separation of a system of economical and technological coefficients, which are being aggregated into the integral indicator. This gives an opportunity to make a quantitative evaluation of innovativeness during the decision-making as well as forms the preconditions for the rating of technological processes formation by the level of their innovativeness.

Ключові слова: інновації, технологічний процес, машинобудівні підприємства, показники оцінки.

Актуальність проблеми та її зв'язок із важливими науково-практичними завданнями. Ускладнення умов роботи машинобудівних підприємств, динамічне середовище, в якому вони працюють, а також чимала кількість чинників, що впливають на результативність їхньої діяльності, призвели до необхідності удосконалення підходів до оцінювання технологічних процесів таких підприємств, в першу чергу за критеріями, що характеризують їхню інноваційність. Відтак, установлення такої інноваційності є важливим завданням теоретичного та прикладного спрямування.

Повна та об'єктивна оцінка інноваційності технологічних процесів машинобудівних підприємств може бути здійснена шляхом розрахунку комплексу показників, які повинні відображати дію усіх чинників, що визначають таку інноваційність. Сукупність (чи система) показників становитимуть формалізовану базу (об'єктивні числові дані) для прийняття відповідних управлінських рішень у сфері інновацій та інноваційної діяльності машинобудівного підприємства і будуть складовою відповідного методу оцінювання.

Аналіз останніх наукових досліджень з досліджуваної проблеми та визначення питань, що не вирішені. Узагальнення теоретичного та практичного досвіду дозволяє стверджувати, що на сьогодні у літературі практично відсутні рекомендації науковців щодо вибору методу оцінювання інноваційності технологічних процесів. Зокрема, такі висновки можемо зробити з вивчення праць провідних вітчизняних та зарубіжних науковців, що проводять свої дослідження у сфері інноваційного розвитку машинобудівних підприємств, а саме: І. Алексєєв, І. Балабанов, В. Бандуров, В. Белінська, Є. Бойко, Б. Буркинський, В. Войцеховський, І. Галиця, В. Геєць, Н. Гончарова, А. Ейсмонт, В. Захарченко, Д. Кокурін, О. Кузьмін, О. Лапко, Л. Михайлова, А. Савчук, В. Соловійов, Л. Федулова, Н. Чухрай, П. Харів та ін. Багато в чому це пояснюється, насамперед, новизною предмета дослідження, адже саме поняття «інноваційність технологічних процесів», як доведено у роботі [1, с. 384], є відносно новим економічним явищем, яке вимагає відповідного теоретичного та методичного наукового обґрунтування. З огляду на вищенаведене, особливої актуальності набуває завдання розроблення методу оцінювання інноваційності технологічних процесів машинобудівних підприємств, який виступатиме інструментарієм для менеджерів підприємств машинобудування у ході прийняття різноманітних управлінських рішень, що стосуватимуться інноваційного розвитку підприємств цієї сфери промисловості.

Мета роботи. Враховуючи актуальність теми дослідження, метою статті є розроблення методу оцінювання інноваційності технологічних процесів машинобудівних підприємств, який передбачатиме виокремлення низки показників, що агрегуюватимуться в єдиний інтегральний.